Novosti v knjižničarstvu

Standardoteka CTK

Petra Durini,
Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani

Ljubljana, 6. 6. 2025

Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani /
Central Technical Library at the University of Ljubljana
Trg republike 3, 1000 Ljubljana
Slovenija / *Slovenia*

Vir: WordClouds.com

Zakaj potrebujemo standarde?

SIST EN ISO 216

Osnova je list s površino 1 m^2, katerega stranice so v razmerju 1 proti √2 (A0).

(DIN 476 - Nemčija 1922)

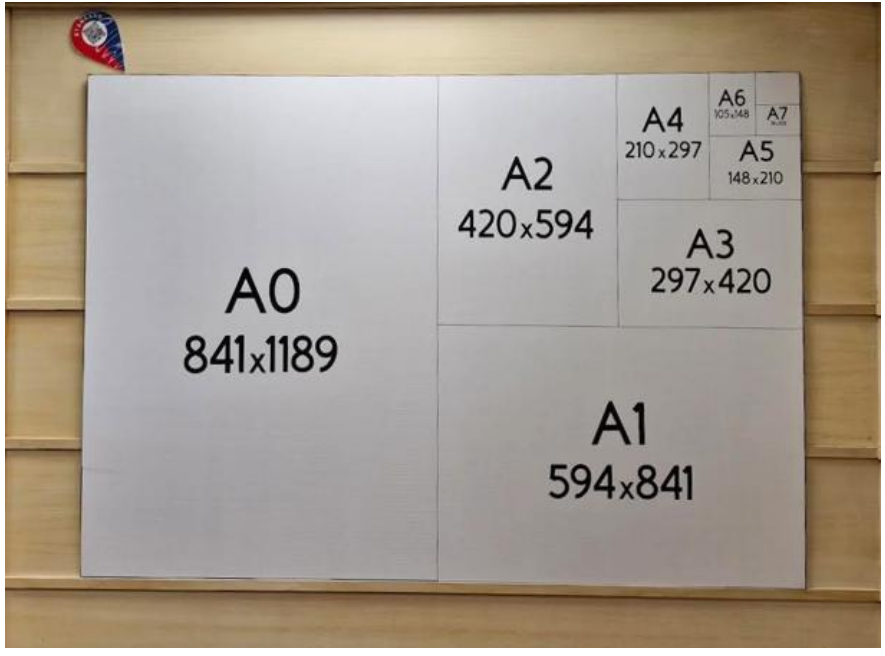

Vir: lastni vir, 2025

Zakaj potrebujemo standarde?

SIST ISO 2108 - *Mednarodna standardna knjižna številka (ISBN)*

je unikatna številčna oznaka za monografske publikacije. Sistem ISBN je bil sprejet kot mednarodni standard ISO 2108 leta 1970.

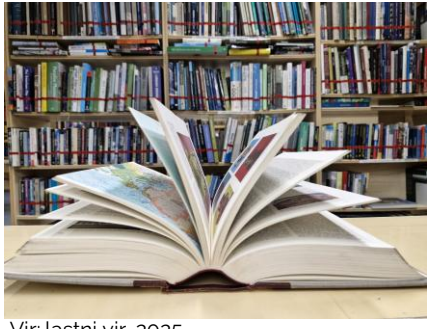

Vir: lastni vir, 2025

SIST ISO 3297 - *Mednarodna standardna številka serijske publikacije (ISSN)*

je unikatna 8-mestna številka, uporabljena za označevanje tiskanih ali elektronskih periodičnih publikacij. Sistem ISSN je bil sprejet kot mednarodni standard ISO 3297 leta 1975.

Kaj je standard?

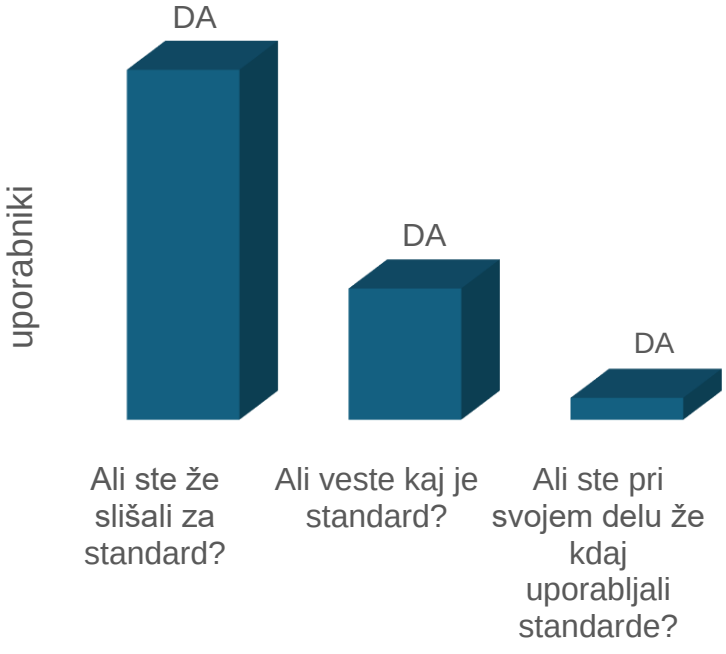

Kaj je standard?

SIST EN 45020:2007: Standardizacija in z njo povezane dejavnosti - Splošni slovar (ISO/IEC Guide 2:2004)

„Standard je dokument, ki nastane s konsenzom in ga odobri priznani organ in ki določa pravila, smernice ali značilnosti za dejavnosti ali njihove rezultate ter je namenjen za občo in večkratno uporabo in usmerjen v doseganje optimalne stopnje urejenosti na danem področju.“

Vir: lastni vir, 2025

Organi za standarde

MEDNARODNE IN REGIONALNE ORGANIZACIJE ZA STANDARDIZACIJO

ISO	Mednarodna organizacija za standardizacijo (International Organization for Standardisation)
IEC	Mednarodna elektrotehniška komisija (International Electrotechnical Commision)
ITU	Mednarodna telekomunikcijska zveza (International Telecommunication Union)
CEN	Evropski komite za standardizacijo (European Committee for Standardization)
CENELEC	Evropski komite za standardizacijo v elektrotehniki (European Committee for Electrotechnical Standardization)
ETSI	Evropski inštitut ta telekomunikacijske standarde (European Teledommunications Standards Institute)

NACIONALNE ORGANIZACIJE ZA STANDARDIZACIJO

SIST	**Slovenski inštitut za standardizacijo**
ON	Avstrijski inštitut za standardizacijo (Austrian Standards Institute)
HZN	Hrvatski zavod za norme
DIN	Nemški inštitut za standardizacijo (Deutsches Institut für Normung)
BSI	Britanski inštitut za standardizacijo (British Standards Institution)
AFNOR	L'Association Française de Normalisation
ANSI	Ameriški državni inšitut za standarde (American National Standards Institute (ANSI/NISO) National Information Standards Organization)

Strokovna združenja

PANOŽNA STROKOVNA ZDRUŽENJA (izdajajo tudi standarde)

VDI	Nemško združenje inženirjev
DVGW	Nemško združenje za plin in vodo
ASTM	Ameriška organizacija za preskušanje (ASTM COMPASS)
NFPA	Ameriška organizacija za standardizacijo za področje požara
IEEE-SA	Inštitut inženirjev elektrotehnike in elektronike (IEEE)
IFLA	Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov IFLA (UNIMARC)
IFOAM	Mednarodna zveza za ekološko kmetijstvo (FOAM standardi)
STANAG	NATO standardi za vojaško industrijo
ESA	Standardi s področja vesoljske industrije

INTERNI STANDARDI

Volvo	Avtomobilska industrija

Značilnosti standardov

RAVNI in VRSTE STANDARDOV:

→ Mednarodni standard

→ Regionalni standard

→ Nacionalni standard

→ Panožni standard

→ Interni standard

- Osnovni standard
- Terminološki standard
- Preskuševalni standard
- Standard za proizvod
- Procesni standard
- Storitveni standard

OZNAČEVANJE STANDARDOV

Standardi imajo različne oznake, ki pomagajo pri njihovi identifikaciji, in sicer:

ISO, IEC - mednarodni standard

EN - evropski standard.

SIST - slovenski nacionalni standard.

SIST EN ISO - mednarodni ISO standard je bil najprej privzet na evropski ravni (kot EN ISO) in potem še na nacionalni (SIST EN ISO).

Značilnosti standardov

OZNAČEVANJE SLOVENSKIH STANDARDOV (11. člen Navodila o sprejemanju standardov)

Slovenski nacionalni standard je javna listina in normativni dokument, ki ga ob upoštevanju načel iz 4. člena zakona o standardizaciji (Uradni list RS, št. 59/99) in skladno s svojimi pravili sprejme inštitut in se označi s kratico SIST.

Glede na izvor ločimo:

- izvirni slovenski standard → oznaka SIST XXXX
- privzeti mednarodni standard, → oznaka SIST ISO XXXX
- privzeti evropski standard, → oznaka SIST EN XXXX
- privzeti tuji nacionalni standard. → oznaka SIST DIN XXXX

Značilnosti standardov

UPORABA STANDARDOV

Uporaba standardov **je prostovoljna**.

Standard postane **obvezen** za uporabo samo v primeru, če se predpis sklicuje nanj na **izključni način**.

Sklicevanje na standarde (v predpisih) je sklicevanje na enega ali več standardov namesto podajanja podrobnih določil v predpisu.

Sklicevanje je lahko datirano, nedatirano ali splošno ter sočasno izključno, nakazovalno in splošno.

PRIMER: Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah (Uradni list RS /2024 z dne 8.3.2024 → pravilnik se na izključni način sklicuje na standarde:

(SIST EN 12899-1, SIST EN 12899-2, SIST EN 12899-3, SIST EN 1436 ,SIST EN 12352, SIST EN 12966, SIST EN 1991-2, SIST EN 1317-1, SIST EN 1317-2, SIST EN 1317-3, SIST EN 1317-5+A2, SIST EN 1317-5+A2, SIST EN 12676-1, SIST EN 12676-1/A1, SIST EN 12676-2.)

Značilnosti standardov

AVTORSKE PRAVICE

Standardi so avtorsko varovana dela.

Materialne avtorske pravice na slovenskih standardih ima Slovenski inštitut za standardizacijo.

Razmnoževanje, predelava ali distribuiranje delov ali celote brez soglasja inštituta SIST **ni dovoljeno**.

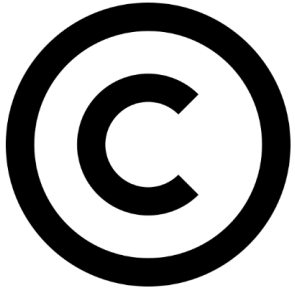

Značilnosti standardov

ZVEZE Z OSTALIMI STANDARDI – SKLICEVANJE (normativne reference)

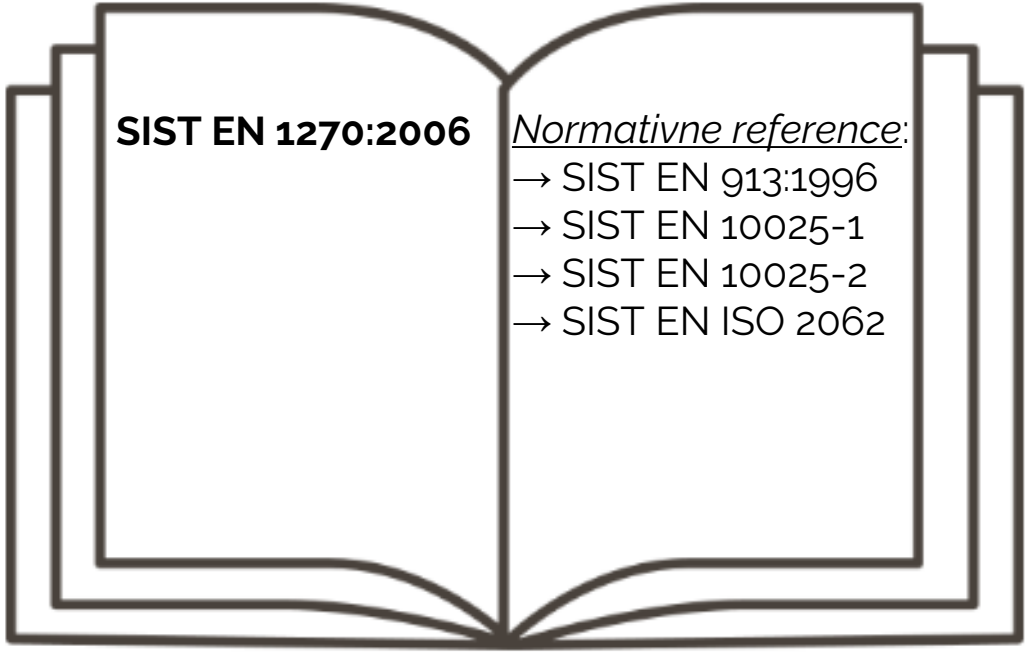

Značilnosti standardov

Standard je dokument, ki se razvija, popravlja in dopolnjuje.

Trajanje veljavnosti standarda:

je čas, v katerem normativni dokument velja in se šteje od dne („datuma uveljavitve"), ko je na podlagi odločitve odgovornega organa začel veljati, do razveljavitve ali nadomestitve.

Pregled:

preverjanje standarda, s katerim se ugotovi, ali naj se normativni dokument ponovno potrdi, spremeni ali razveljavi.

Standardoteka CTK

→ **Zgodovina standardoteke (kronologija)**

→ **Informacijski viri**

→ **Informacijske storitve**

→ **Uporabniki**

→ **Načrti za prihodnost**

Vir: arhiv CTK

Standardoteka CTK

1967 — **Ustanovitev osrednje standardoteke CTK**

CTK s pomočjo Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) uvede posebno službo za standarde, standardoteko, ki je začela nabavljati in sistematično urejati zbirko domačih (JUS) ter tujih standardov in predpise. CTK je začela voditi centralni katalog mednarodnih standardov v Sloveniji.

1971 — Standardoteka CTK kot samostojna služba.

1988 — CTK postane zvezni podcenter za obdelavo tehničnih in ostalih standardov.

1989 — Razvoj informacijskega centra za posredovanje informacij s področja standardizacije. Nabava zbirke PERINORM (CD-ROM).

1995 — CTK pridobi pravico do brezplačnih izvodov slovenskih standardov pri takratnem Uradu za standardizacijo in meroslovje, kar je veljalo do leta **2011**.

2004 — Specializacija in informacijska dejavnost na področju standardov v Oddelku SIC

2024 — **Nabava celotne zbirke SIST standardov (e-branje).**

2025 — Nove možnosti in nadgradnja sodelovanja med SIST in CTK – razstava.

Standardoteka CTK

→ Informacijski viri za standarde

Vir: lastni vir, 2025

Klasični (tiskani) viri:

- Standardi v tiskani obliki (preveriti veljavnost)
  → različne zbirke SIST, ISO, IEC, DIN, VDI, DVGW, JUS itd (do leta 2011)
- knjige in revije (preveriti veljavnost, izposoja)
  → knjige: DIN –Taschenbuch, ISO standards handbook, Annual book of ASTM st., ostala literatura na temo standardov
  → revije: Standardization news, DIN Mitteilungen

e-viri

- Standardi v elektronski obliki – katalog standardov CTK (pdf)
  → različne zbirke SIST, ISO, IEC itd. (od leta 2011)
- na CD-ROM-ih: ASTM, DIN –Taschenbuch
- specializirana baza za standarde NAUTOS
- NOVOST: celotna zbirka SIST standardov

Vir: NAUTOS, 2025

Standardoteka CTK

Katalog standardov CTK

V katalogu standardov lahko poiščete informacijo o dostopnosti posameznega standarda v standardoteki CTK. Veljavnost standarda pa vedno preverite v katalogih organizacij, ki izdajajo standarde ali v bibliografski zbirki NAUTOS.

Iskalni niz: po celotnem zapisu

IN po celotnem zapisu

Išči Osnovno iskanje

- ☐ **Izberi vse veljavne standarde.** ☐ **Samo elektronski izvodi standardov.**
- ☑ standardi SIST - zbirka slovenskih nacionalnih standardov, nekateri so dostopni v elektronski obliki
- ☐ standardi ISO - zbirka Mednarodne organizacije za standardizacijo
- ☐ standardi IEC - zaključena zbirka standardov Mednarodne elektrotehniške komisije
- ☐ standardi BS - zaključena zbirka nekaterih britanskih nacionalnih standardov
- ☐ standardi DIN - zbirka nemških nacionalnih standardov
- ☐ standardi IEEE/IEL - elektrotehniški standardi so dostopni v elektronski obliki za uporabnike UL
- ☐ standardi ATV - standardi Nemškega združenja za vode, odpadne vode in odpadke
- ☐ standardi CIE - standardi Mednarodne komisije za razsvetljavo
- ☐ standardi DVGW - standardi Nemškega združenja plinske in vodne stroke
- ☐ standardi DVS - standardi Nemškega združenja za varilno tehniko
- ☐ publikacije OIML - Mednarodne organizacije za zakonsko meroslovje
- ☐ standardi VBG/BGV - varnostni predpisi poklicnega združenja (preprečevanje nesreč)

Vir: lastni vir, 2025

Standardoteka CTK

Značilnost kataloga standardov v CTK:

→ (ne)popolnost zbirk (→ zveze z ostalimi standardi – sklicevanje)
→ veljavnost/izločanje standardov (revizija na 5 let) (→ ažurnost zbirke)

IZZIVI:
→ **dostop do celotne zbirke SIST standardov**.

→ 2023 nova poslovna rešitev SIST-a (e-branje), vse večje zavedanje pomena standardizacije v akademskem okolju → nove priložnosti za sodelovanje.

Standardoteka CTK

NOVOST v CTK:

DOSTOP do celotne zbirke slovenskih nacionalnih standardov (SIST)

→ e-branje SIST standardov za celoten ICS

→ ažurna zbirka SIST standardov

https://ecommerce.sist.si/

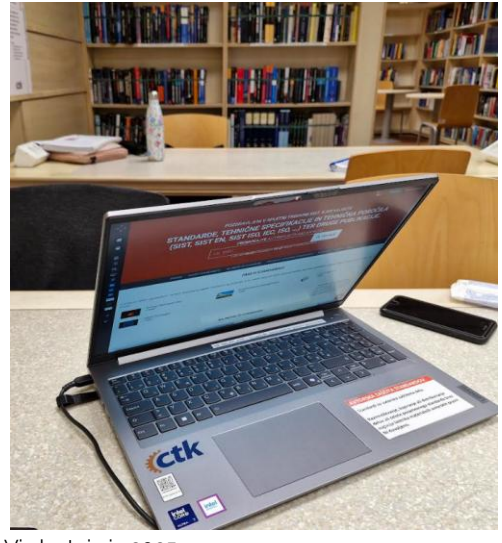

Vir: lastni vir, 2025

V sodelovanju s Slovenskim inštitutom za standardizacijo.

https://www.sist.si/

ndarde

PODROČJE DEJAVNOSTI
01 - SPLOŠNO. TERMINOLOGIJA. STANDARDIZACIJA. DOKUMENTACIJA
03 - STORITVE. ORGANIZACIJA PODJETJA, VODENJE IN KAKOVOST. UPRAVA
07 - NARAVOSLOVNE IN UPORABNE VEDE
11 - ZDRAVSTVENO VARSTVO
13 - VARSTVO OKOLJA IN ZDRAVJA. VARNOST
17 - MEROSLOVJE IN MERJENJE. FIZIKALNI POJAVI
19 - PRESKUŠANJE
21 - MEHANSKI SISTEMI IN DELI ZA SPLOŠNO RABO
23 - TEKOČINSKI SISTEMI IN KOMPONENTE ZA SPLOŠNO RABO
25 - IZDELAVNA TEHNIKA
27 - PRENOS ENERGIJE IN TOPLOTE
29 - ELEKTROTEHNIKA
31 - ELEKTRONIKA
33 - TELEKOMUNIKACIJE. AVDIO IN VIDEO TEHNIKA
35 - INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA
37 - SLIKOVNA TEHNOLOGIJA
39 - FINOMEHANIKA. NAKIT
43 - CESTNA VOZILA
45 - ŽELEZNIŠKA TEHNIKA
47 - LADJEDELNIŠTVO IN KONSTRUKCIJE NA MORJU
49 - LETALSKA IN VESOLJSKA TEHNIKA
53 - OPREMA ZA NOTRANJI TRANSPORT
55 - PAKIRANJE IN DISTRIBUCIJA BLAGA
59 - TEKSTILNA IN USNJARSKA TEHNOLOGIJA
61 - OBLAČILNA INDUSTRIJA
65 - KMETIJSTVO
67 - ŽIVILSKA TEHNOLOGIJA
71 - KEMIJSKA TEHNOLOGIJA
73 - RUDARSTVO IN RUDNINE
75 - NAFTNA IN SORODNA TEHNOLOGIJA
77 - METALURGIJA
79 - LESNA TEHNOLOGIJA
81 - STEKLARSKA IN KERAMIČNA INDUSTRIJA
83 - GUMARSKA INDUSTRIJA IN INDUSTRIJA POLIMERNIH MATERIALOV
85 - TEHNOLOGIJA PAPIRJA
87 - INDUSTRIJA BARV IN BARVIL
91 - GRADBENI MATERIALI IN GRADNJA
93 - NIZKE GRADNJE
95 - VOJAŠKE ZADEVE. VOJAŠKA TEHNIKA. OROŽJE
97 - OPREMA ZA DOM IN TRGOVINO. RAZVEDRILO. ŠPORT

SKUPINE
01.020 - Terminologija (načela in koordinacija)
01.040 - Strokovni slovarji
01.060 - Veličine in enote
01.070 - Barvno kodiranje
01.075 - Simboli za znake
01.080 - Grafični simboli
01.100 - Tehnično risanje
01.110 - Tehnična dokumentacija za izdelke
01.120 - Standardizacija. Splošna pravila
01.140 - Informacijske vede. Založništvo

ni:

PODSKUPINE
01.140.10 - Pisanje in prečrkovanje
01.140.20 - Informacijske vede
01.140.30 - Dokumenti v upravi, trgovini in industriji.
01.140.40 - Založništvo

a oznaka),

IZACIJA. D

evilka skupine, ločeni s piko),

a številka podskupine, ločeni s piko,

Standardoteka CTK

→ **Informacijske storitve:**

- informacijske poizvedbe in informacije,
- tematske poizvedbe in svetovanje,
- preverjanje veljavnosti standardov,
- krajše informacije,
- pomoč pri uporabi zbirk, baz itd.,
- izposoja v čitalnico,
- usposabljanje,

- promocija

Vir: ISO

Mednarodna klasifikacija za standarde (ICS številka)
Številka ICS je mednarodni sistem klasifikacije tehničnih standardov. Zasnovan je tako, da pokriva vsak gospodarski sektor in skoraj vse dejavnosti človeštva, kjer se lahko uporabljajo tehnični standardi.

Standardoteka CTK

→ **Uporabniki**

- Študenti (seznami študijskega gradiva, diplomske naloge)
- Profesorji
- Podjetniki
- Dijaki

Vir: arhiv CTK

ISO/DIS 19152. 2012. International Standard. Geographic information - Land administration domain model (LADM). Ženeva: ISO.
ISO/PAS 16739 Industry Foundation Classes, Release 2x, Platform Specification (IFC2x Platform).
SIST EN 1992-1-1 Eurokod 2: Projektiranje betonskih konstrukcij -Del 1-1: Splošna pravila in pravila za stavbe, 2004. (Urad za standardizacijo in meroslovje RS), 230 str.
SIST EN 1992-2:2005 - Evrokod 2: Projektiranje betonskih konstrukcij – 2. del: Betonski mostovi – Projektiranje in pravila za konstruiranje - Eurocode 2 - Design of concrete structures - Concrete bridges - Design and detailing rules.
SIST EN 1997-1, Geotehnično projektiranje – 1. del: Splošna pravila (2006)
SIST EN 1997-2, Geotehnično projektiranje – 2. del: Geotehnično preiskovanje in preskušanje (2007)
SIST EN 1998-2:2006 - Evrokod 8 - Projektiranje konstrukcij na potresnih območjih - 2. del: Mostovi - Eurocode 8 - Design of structures for earthquake resistance - Part 2: Bridges.
SIST EN1997-1:2005 Evrokod 7-1: Geotehnično projektiranje - 1. del Splošna pravila.
SIST EN1997-2:2007 Evrokod 7-2: Geotehnično projektiranje - 2. del Preiskovanje in preskušanje tal.

Vir: Seznam študijskega gradiva UL FGG, 2025

Načrti za prihodnost

- Vzpostavitev info točke za standarde
- Posodobitev spletne strani in kataloga
- Izobraževanje o pomenu standardov
- Intenzivna promocija
- Nove priložnosti sodelovanja s SIST

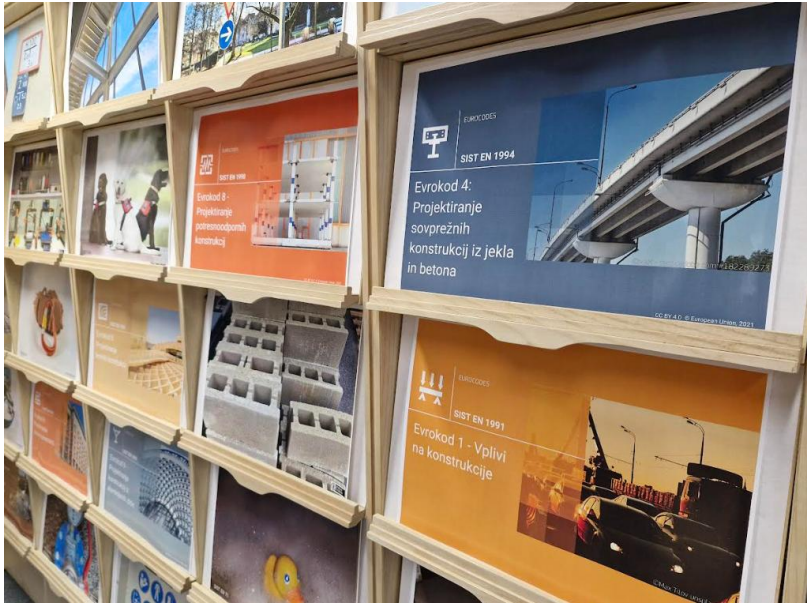

Vir: lastni vir, 2025

Promocija standardov in standardizacije

Nove priložnosti sodelovanja s SIST

Razstava „Varen svet s standardi objet“

Ljubljana, 26. marec 2025 – je v CTK potekalo odprtje razstave z naslovom Varen svet – s standardi objet v soorganizaciji SIST in CTK.

Vir: lastni vir, 2025

Promocija standardov in standardizacije

Slovenski nacionalni standard

Pobudo za sprejem standarda lahko dajo tehnična delovna telesa inštituta, strokovna sveta inštituta, državni organi, pravna ali fizična oseba v Republiki Sloveniji.

Pobuda mora biti pisna in mora vsebovati obrazložitev razlogov, ki narekujejo sprejem novega standarda. Pobudi je lahko priložen delovni osnutek standarda. (Navodilo o sprejemanju standardov,12. člen https://www.sist.si/navodilo-o-sprejemanju-standardov)

Slovenski izvirni standard

TERAPEVTSKI PSI

Slovenski izvirni standard **SIST 1192 Terapevtski psi** je bil izdan **1. 4. 2023**. Nastal je na pobudo organizacij, ki so dolgoletno aktivne na področju vključevanja psov v programe pomoči ljudem na zdravstvenem, psihosocialnem in vzgojno-izobraževalnem področju.
Te organizacije so:

- Zavod PET – Pasja enota terapevtov, Zavod za posredovanje s pomočjo psov
- Društvo Tačke pomagačke
- Slovensko združenje inštruktorjev, Center za šolanje psov vodičev in psov pomočnikov SLO-CANIS
- Zveza paraplegikov Slovenije.

Osnutek standarda pripravil tehnični odbor SIST/TC IPV Psi pomočniki.

ZAKON
O ZAŠČITI ŽIVALI (ZZZIV)

„**terapevtski pes** je pes, ki je skladno s standardom »**Terapevtski psi SIST 1192**« šolan za različne oblike pomoči in podpore v vzgojno izobraževalnih, socialno varstvenih in zdravstvenih programih;“

Reference

Slovenski inštitut za standardizacijo. https://www.sist.si/

Navodilo o sprejemanju standardov. https://www.sist.si/navodilo-o-sprejemanju-standardov

Kreže, T. (2008). Standardizacija in kakovost (str. 215). Fakulteta za strojništvo, Oddelek za tekstilne materiale in oblikovanje.

Nautos. (2022). Beuth Verlag. https://www.nautos.de/login

SIST EN 45020:2007: Standardizacija in z njo povezane dejavnosti - Splošni slovar (ISO/IEC Guide 2:2004)

Seznam študijskega gradiva UL FGG. https://www.fgg.uni-lj.si/wp-content/uploads/2024/02/Seznam-studijskega-gradiva-UL-FGG.pdf

ISO. https://www.iso.org/home.html

Hvala za vašo pozornost!